

FIGYELŐ

Szépirodalom

SZABÓ MAGDA:

Für Elise

Első rész: Cili

Szabó Magda legújabb műve regény is meg nem is, a mesebeli „okos lány” (és valóságos kulturális nagyaszony) ezúttal 1917 és 1935 közötti életének rajzát adja elénk regényesített formában, és amennyiben/ahol a munka *éppen* nem regény, úgy/ott – némi poétikai, technikai fenntartások előhívásán, helyenként felfeslő, „felfáradó” fogalmazásmód kínálásán túl – azért nem, mert a benne foglalt tartalom maga (a) „kész regény”... Folytatása is készül – ennek a mostaninak a címadó Cilije a kis, barna Magdolna szóke mostohatestvére, afféle ikre és pandantja, vetélytársa és barátnöje (egy „trianoni árva”) –, és azzal talán összenő majd végre az *Abigél*, a *Régimódi történet*, a *Megmaradt Szobotkának* című (fél)önéletrajzi, családrizsi munkák terrénuma. Az olvasók öröme és várakozásának beteljesüléseként. Nem ironizálok.

Pedig megvan rá bennem az ingerencia általában is, a vizsgált művel kapcsolatban is. „[J]ó keresztyény

honleány történelemfordító feladatának öntudatos felismerése” – mormolok magam elé egy jellemző részmondatot, és igazán nem kell választanom, hanyatt vágjam-e magam az ipszilon kulturálfelekezeti huncutkodásának eme félreismerhetetlen jelentkezésétől, vagy inkább a (pre/poszt-)posztmodern vitriolosságának és játékosságának tudjam be a szöveghelyet. Amint azt a tény ugyancsak igyekszem a maga árfolyamán értékelni, hogy a „Tiszántúli Ref. Egyházker.” egykori (első női!) főgondnoka és zsinati világi alelnöke többször tanúságot tesz a Trianon utáni évtized Magyarországon dívó vallásos-hazafias nevelés bizonytalanságára, továbbá elégszer igyekszik leszögezni, ha még nem tudnánk (mert alighanem tényleg van, aki nem tudja!), hogy a Hitlerraj valamilyen módon nem volt az igazi. Mindez többek között a szerző végtelen tanulmányosságára vall, a valahai eminens latinista mindenkor éber szimatára arra vonatkozólag, hogy mi a trendi. Szabó ugyanis, ha talán 1949-ig, 1956-ig nem tudta, és individualistaként falakba ütközött, vagy az újhordas csoportfegyelem nem működtethette együtt az iro-

dalmi rákosizmussal, utána annál jobban ráérezett a teendőre. *Itt láthatólag nem lehet játszani, élni, érvényesülni meg csak kell.* Művelődési korokon, politikai korszakokon, kormányokon töretlenül átívelő karrierjére ad részleges, de nem elhanyagolható magyarázatot ez a habitus, arra az elánra, amely úzi-hajtja áldozatát a Baumgarten-jutalomtól a József Attila- és Kossuth-díjon át egészen a Corvin-lánc talán személye által megadott értelméig, és tovább, legutóbb a Prima Primissima-elismerésig. Majd – valószínűleg az eddigi legfrissebb lecke sikeres elsajátításaként – az átételességig (?), a szarkazmusig (?): „részletesen leírtam erős vonakodás után lefejtett hálóingét is ilyen jellegű együttlétük első éjszakáján”. Jól lehet az idős emlékező meglehetősen derűs öniróniával idézi fel e ponton érettségizőként tervezett regénye cselekményének döntő jelenetét, annyi biztos: ha csupán egyetlen hasonló stílárís gyöngyszem is becsúszna valamelyik közönséges literátor halandó kéziratába, akár figyelmetlenségéből, akár szándékosan, nemigen számíthatna komoly kiadó hajlandóságára az opusz kapcsán. De hát ez az elvi, közönséges literátor halandó nem Szabó Magda, amiből minimum annyi következik, és nem csak logikailag, hogy Szabó Magda korántsem közönséges literátor halandó. Tehát: „Quod licet Jovi – feministáknak Jovae? –, non licet bovi!”

Nos, vannak disszonáns, visszatetsző dolgai is Szabó Magdának, főleg mérhetetlen öntudata zavarónéha. Egyvalamit viszont elfelejtettem mondani eddig: a könyv letehetetlen. Most sem ironizálok. És nem viccelek. Debrecennel nem is volna ajánlatos. Bele lehet szédülni itt abba, hogy mi történelmileg ez a város. Tudás, szorgalom, teljesítmény, meg fájdalom, keménység és „hazafiúság”. És malomolja, és „durva kezek”. És örülünk, hogy Szabó Magda személyében ilyen felkészült diplomatája akadt országosan, európaiag.

KOLLÁTH BARNABÁS

(Európa Könyvkiadó, Budapest, 2003, 417 oldal, 1800 Ft)

FALUDI ÁDÁM:

Angyalbérő patakot keres

Angyalként zuhanórepülésben érkezni a századba („rossz röppálya, téves paraméterek”), megérteni, s ebben a megértésben megformálódni: erről szól Faludi Ádám kötete. Azután a megértés, önmegértés folyamatában folyton akadályt jelentő világ helyett belefördülni, *belebonnyolódni* a már-megélt nosztalgikus visszajátszáiba: erről is szól.

Az identitáskeresés, a helyet nem találás, a (szövegszerű) én megte-